

Antibioticaresistentie en verantwoord antibioticagebruik

26 augustus 2024

© Tijdschrift voor Geneeskunde en Gezondheidszorg

Wat is geen topic in de internationale en multidisciplinaire consensus over verantwoord antibioticagebruik?

- a. Tijdig toedienen van antibiotica
- b. Antibiotica selecteren rekening houdend met interacties met andere geneesmiddelen
- c. De patiënt enkel de exact benodigde hoeveelheid antibioticapillen meegeven
- d. Educatieve gezondheidsprogramma's rond antibiotica voor de bevolking

---

Antibioticaresistentie (ABR), oftewel wanneer een bacterie niet meer gevoelig is voor een bepaald antibioticum of meerdere antibiotica, is een belangrijke wereldwijde dreiging voor de volksgezondheid. Het gevolg van ABR is dat antibiotica niet meer voldoende helpen om bacteriële infecties te voorkomen en te behandelen. De ontwikkeling van resistentie is een natuurlijk fenomeen dat plaatsvindt wanneer bacteriën worden blootgesteld aan antibiotica, volgens het op Darwin geïnspireerde principe van 'survival of the fittest'. Bacteriën die gevoelig zijn voor het antibioticum, worden gedood of geremd in hun groei, terwijl bacteriën die uit zichzelf resistent zijn of resistentiemechanismen hebben verworven betere kansen hebben om te overleven en zich verder voort te planten. Antibioticagebruik speelt daarom een belangrijke rol in de ontwikkeling van ABR. De antibioticaconsumptie neemt wereldwijd toe. Het beperken van antibioticagebruik tot de juiste klinische indicaties zorgt voor minder selectiedruk op de bacteriën en vermindert daarmee het ontstaan van resistentie.

Vijftig internationale stakeholders met verschillende achtergronden (bv. de medische gemeenschap, volksgezondheidsorganisaties, farmaceutische bedrijven, toezichhouders en overheden) beoordeelden elementen van definities uit de literatuur. Uiteindelijk werd er internationaal en multidisciplinair een consensus bereikt over 22 elementen die samen verantwoord antibioticagebruik definiëren (zie hieronder). Twee groepen worden

onderscheiden: patiëntgerelateerde elementen (bv. indicatie en documentatie) en maatschappelijke elementen (bv. educatie en toekomstige werkzaamheid).

Definitie element	Uitleg
Microbiologische diagnostiek	Gebruikmaken van microbiologische diagnostische hulpmiddelen voor het uitvoeren van diagnostische tests
Indicatie	Alleen gebruikmaken van antibiotica om infecties te voorkomen of te genezen waarvoor een antibiotica-behandeling een bewezen voordeel biedt
Antibacteriële activiteit	Selecteren van antibiotica op basis van hun antibacteriële activiteit
Antibacterieel spectrum	Selecteren van antibiotica op basis van hun antibacteriële spectrum (zo smal mogelijk)
Dosering, PK/PD, interval	Kiezen van de dosis en de doseringsfrequentie van de antibioticumkuur op basis van de beschikbare kennis over PK/PD (zorgen voor voldoende vrije antibioticaconcentraties op de infectieplaats)
Duur	Gebruikmaken van de kortst mogelijke evidence-based duur van de antibioticakuur
Toedieningsroute	Selecteren van de juiste route (bv. parenteraal of oraal) op basis van antibioticum, de ernst of het type van de infectie en de patiëntkenmerken
Timing	Tijdig toedienen van antibiotica
Interacties	Antibiotica selecteren rekening houdend met mogelijke interacties met andere medicatie
Toxiciteit	Selecteren van het antibioticum met de minst mogelijke toxiciteit
Onbedoelde gevolgen	Selecteren van het antibioticum met het laagste risico op secundaire infecties zoals <i>Clostridium difficile</i> -diarree
Documentatie	Volledig documenteren van de antibioticumkuur in het medische dossier, inclusief de indicatie
Therapietrouw	Ervoor zorgen dat de patiënt zich houdt aan het antibioticumvoorschrift
Patiëntenzorg	Optimalisatie van de patiëntenzorg (verminderde morbiditeit, mortaliteit en opnameduur) door het behandelen of voorkomen van bacteriële infecties
Toegang/beschikbaarheid	Zorgen voor toegang en routinematige beschikbaarheid van hoogwaardige antibiotica
Resistentie	Beperken van het ontstaan van antibioticaresistentie
Toekomstige werkzaamheid	Behouden van de werkzaamheid van antibiotica voor de toekomst
Resistentiesurveillance	Gebruiken van lokale antibioticaresistentiesurveillance-gegevens voor richtlijnen over het empirisch voorschrijven van antibiotica

Evidence-based richtlijnen	Zorgen voor de beschikbaarheid en het gebruik van lokale (of nationale) evidence-based behandelrichtlijnen
Expertise en middelen	Gebruikmaken van de beschikbare expertise en middelen op het gebied van infectieziekten
Educatie	Vanaf een vroeg stadium zorgen voor educatieve programma's over antibioticagebruik voor het publiek en alle relevante zorgprofessionals, inclusief mensen in opleiding binnen de gezondheidszorg
Afvalverwerking	Veilige verwerking van ongebruikte antibiotica en afvalproducten met antibiotica om selectie van resistentie in het milieu te voorkomen

De 22 elementen van de definitie van verantwoord antibioticagebruik met de bijbehorende uitleg.

PD: farmacodynamiek, PK: farmacokinetiek.

Meer weten over dit onderwerp?

Bekijk dan de oorspronkelijke bijdrage in TvGG:

[Wat is verantwoord antibioticagebruik? Een zoektocht naar een definitie, kwaliteitsindicatoren, belemmerende en bevorderende factoren](#)

Auteur(s): A.A. MONNIER

DOI: 10.47671/TVG.77.21.101

Deze publicatie bevat illustraties, foto's, afbeeldingen, lay-out van documenten, grafische ontwerpen, tekst, lettertypen en andere informatie (hierna "Inhoud" genoemd). Deze publicatie en alle Inhoud zijn het auteursrechtelijk eigendom van Tijdschrift voor Geneeskunde vzw. Alle rechten op deze Inhoud zijn wereldwijd voorbehouden. Het is strikt verboden de Inhoud of een deel daarvan te behouden, kopiëren, distribueren, publiceren, of gebruiken zonder voorafgaande en uitdrukkelijke toestemming van Tijdschrift voor Geneeskunde vzw.